

BAZAR

KAROLIINA NISKANEN

Muano

KAROLIINA NISKANEN

Muano

BAZAR

Kiitän WSOY:n kirjallisuussäätiötä,
Taiteen edistämiskeskusta ja
Kirjallisuuden edistämiskeskusta,
jotka ovat tukeneet kirjoitustyötäni.

© Karoliina Niskanen ja Bazar Kustannus 2023
Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Sitaatit, sivu 303

ISBN 978-952-376-488-0

Taitto: Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

*Oi armas kantajani,
nyt mie oikein ymmärränkin
siun suuren työsi merkityksen.
Kiitos kättesi töistä,
huolenpidosta ja jaksamisesta.*

(Pirkko Fihlman / katkelma Itkusta evakkoäidille)

OSA I

LAATOKAN KARJALA

Mie kerroin siula, tyttöseni, että alussa oli kohtu ja liha ja veri, sykkivä sydän ja lämmin syli, ensimmäinen äiti, vanhin vaimo ja eläjä, rakas armas emonen, pyhä piigu pikkarainen, Maria. Hiän asui pirtissä joen takana ja teki töitä päivästä toiseen, lakaisi pölyt ja keitti liemet ja vellit ja puurot, lypsi lehmät, halkoi puut ja pesi pyykit, ja näin kuluivat päivät, vuodetkin, kunnes hiän eräänä aamuna astui pihalle ja kuuli mäeltä houkuttavan huudon:

”Tule, tyttö, poimimahan, pää vaski valitseman, tina rinta riipimähän!”

Maria meni metsään. Hiän poimi marjan ja söi sen, ja tuli raskaaksi.

Mie kerroin, että Maria palasi kotiin ja pyysi muamoa auttamaan händä lapsenpäästössä, mutta muamo kutsui tyttärtään Hiien huoraksi, ja perhe hylkäsi Marian. Hiän yritti hukuttautua, mutta joki ei ottanut händä. Hiän jäi yksin rannalle ja lähti vaeltamaan, löysi naapurikylästä liävän ja päätti synnyttää pienokaisen sinne, lehmien keskelle.

Maria odotti ja odotti, yhdeksän vuotta hiän odotti, mutta lapsi ei syntynyt, ja häneh koski niin että siitä mie en voinut siula kertoa, kerroin vain, että tuska oli tulinen ja että Maria olisi halunnut vielä perua kaiken, saada tehdyn tekemättömäksi.

”Auta, ilman kaiken kannattaja! Päästä piika pintehestä!”

Polttojen riivaamana Maria ajatteli lintua, josta muamo oli kertonut tarinoita, sotkaa, joka pesi Luonnottaren polvelle ja muni seitsemän munaa, kuusi kultaista ja yhden rautaisen, ja kun Luonnotar liikahti, munat putosivat veteen ja särkyivät, ja palasista muodostuivat maa ja taivas, tähdet ja pilvet, aurinko ja kuu.

Maria rukoili sotkaa saapuvaksi, sillä pitihän ensin olla maailma, johon lapsi voisi syntyä, eikö niin, mutta millaiseen paikkaan mie lapseni synnyttän, Maria ajatteli, voi, millaiseen? Entä jos kaikkialla vain soditaan ja tapetaan ja ammutaan?

Nyt sie, tyttöseni, olet Miniä, ja kysyt samoja kysymyksiä.

MINIÄ ISTUU JAKKARALLE ja koskettaa Leinikin raajaa, painautuu ystävänsä kylkeä vasten ja mukautuu tämän hengityksen rytmiiin. Pulssi laskee, sydän lyö ja pumppaa verta jokaiseen sormeen ja sorkkaan ja varpaaseen, jokaiseen kylmettyneeseen jäseneseen. Leinikki katsoo Miniää, ja hetken he kaksi ovat yhtä ja samaa.

Sisään ja ulos.

Sisään, ulos.

Miniä kastaa lypsyliinan ämpäriin ja puhdistaa utareet. Veden hän on hakenut rannasta ja kuumentanut pihalla padassa. Hän on pyykännyt, tiskannut tiskit ja lakaissut lattiat, kävellyt metsälle ja kutsunut karjan takaisin kotiin. Hän on lapioinut lannat ja ruokkinut eläimet, nostanut vettä kaivosta ja kantanut perunoita maakellarista ja tehnyt tupaan tulen. Hän on ottanut puolpielavat uunista ja leiponut lisää, vaivannut taikinaa ja ravistellut käsiään ja katsellut, kuinka lattialle on satanut valkoista jauhoa. Kuin pakkaslunta.

Hän on jättänyt puuron hautumaan ja kahvinporot paahuttamaan, hakenut ruokakomerosta hilloa ja kurottanut hyllyn päältä ruisjauhoja ja alkanut valmistaa marjamöllöä. Hän on pessyt perunat ja keittänyt perunat ja tarjoillut perunat, kattanut pöydän ja lausunut rukouksen, joka täälläpäin on tapana lausua, toivottanut hyvää ruokahalua, hymyillyt ja

niiannut ja sanonut sitten, että pitää tästä lypsylle lähteä, johon Isännän veljet, että pitää tästä kylille lähteä, ja Anoppi, että pitää tästä jotain puhdetyötä taas löytää. Talon isäntä, Miniän aviomies, on maannut sammuneena pirtin lattialla, seinälle kehystetyn presidentin kuvan alla, ja siellä se yhä makaa, nukkuu kuin lapsi, viinapullo vierellään, kevään kylvömultaa kasvoillaan.

Miniä hengittää syvään. Liäväntuoksu herättää muistot, lapsuudenkesät ja ukkoset. Illat, kun hän pelkäsi, että salama lyö kattoon ja sytyttää talon tuleen.

Älä pelkää, tyttöseni, mie piirrän kuvioita selkääsi, Muamo sanoi, ja hän yritti arvata, mitä äiti piirsi. *Tuo on koivu ja tuo on kuusi. Tuo on heinää ja tuo ruohonkorsi.* Muamon sormi tanssi iholla, sade ropisi kattoon. Pelko hälväni.

Miniä muistaa Olena-siskon ja Anja-siskon ja Natalja-siskon. Emme jätä toisiamme milloinkaan, he lupasivat, emme koskaan mene naimisiin. Hän muistaa Buabon, käheä-äänisen mummon, Tuaton äidin, jolla oli paksut sormet ja halkeilleet kantapäät ja niin luja tahto, että Tuattokin taipui. Olga-baban, Muamon muamon, joka puhui lapselleen venäjää ja lapsenlapsilleen karjalaa ja joskus suomeakin. Olga-baba matkasi tyttärensä luo aina kesäisin, käveli metsän halki miehelään, jossa Muamo asui, ja silloin Muamo ryntäsi pihalle ja itki ja suukotteli äitiään ja keitti tälle kahvia. Babakin itki. He istuivat ulkona ja lauloivat toisilleen. Muamo odotti äitiään joka vuosi, mutta eräänä kesänä Olga ei tullutkaan. Hän nukkui pois, Venäjän keisarikunta kaatui ja Suomi julistautui itsenäiseksi valtioksi bolševikkihallinnon ja Leninin siunauksella. Muamon koti ja Baban synnyinkaupunki erotettiin toisistaan rajalla. Itään jääneet sukulaiset saivat työkommunin ja pakkotyöleirit ja myöhemmin autonomisen tasavallan, ja myö täällä elävät saimme kuulla olevamme suomalaisia, Miniä ajattelee.

Hän muistaa sinikellot, kielot ja syreenit. Heinäparven ja sen salaiset käytävät, sisiliskot ja hepokatit. Suot ja metsät ja laivat ja laineet. Soutuveneet ja järvensylin. Peltomaiseman, jolle hän käänsi selkensä vaeltaessaan kohti vieraita kyliä, reppu selässä ja elämä edessä. Risut rasahtelivat jalkojen alla. Muamon maatilkulta Laatokan toiselle puolen, saman veden rannalle, saman kansan metsämaille, silti kuin toiseen maa-
han, tuntemattomaan taloon ja tuntemattomaan perheeseen, miehelään, olohon ovettomahan, oudoille orjamaille, anop-
pilaan, jossa puhutaan suomea ja rukoillaan vieraita rukouk-
sia ja kielletään häntä pagizemasta karjalaa.

Täällä liävässä mie muistan lapsuuden ja kaiken sen, minkä jouduin jättämään taakseni, Miniä ajattelee. Muamon. Ar-
mahan kandajazeni, ihalan imettäjäni. Kitkerän ja suloisen
hienhajun. Nyt mie tuoksun sille samalle hielle, nyt miula on
multaa kynsieni alla ja Anopin lehmä lypsettävänäni.

Miniä tarttuu vetimeen ja alkaa laulaa.

Heru, heru, lehmäzeni.

Sanat solisevat hänen sisältään ja virtaavat kohti maail-
maa kuin kaskimaalle eksynyt metsäpuro, satamaansa etsivä
laiva. Maitopisara tipahtaa ämpärin pohjalle. Jossain pörrää
kärpänen, kissa naukuu ja kiuru visertää.

Miniää alkaa itkettää.

Itke vain, Muamo aina sanoi, kyyneleistäsi kasvaa joki, joka
johdattaa siun kotiin, sinne missä tarinat syntyvät ja missä
sydän lyö. Ei pidä pidätellä, ei pieruja eikä murheitakaan.

Mutta nyt ei ole aikaa itkulle, Miniä ajattelee, on vain
pärrjättävä.

Kuuma aalto lyö voimalla rintaa vasten, maito suihkuua
ämpäriin.

Poltot alkavat.

Ensimmäinen. Toinen. Kolmas.

Miniä jatkaa lypsämistä, utare pitää saada tyhjäksi. Mie en työtäni kesken jätä, hän ajattelee, työ on paras lääke polttoihin, niin sanoi Anoppi, niin sanoi Muamo, niin hyö kaikki sanovat.

Mutta kipu iskee syvältä. Se on kipinä, joka sytyttää nuotion, puu, joka räsähtää toista vasten. Palava aurinko ja räjähtävä tähti, ihminen yksin maanreunalla.

Miniä ajattelee naapuritalon Martta-neitiä, joka oli ollut siinä uskossa, että kaikki lapset leikataan vatsasta ulos. Martta oli kysynyt, voisiko Miniä auttaa häntä hetken koittaessa, mutta vauva luiskahtikin maahan matkalla kohti kirkonkylää ja siirtyi tuonilmaisiiin. ”Niin se siis kävi”, Martta kuiskasi Miniälle kesken porsituksen. Kyynel vierähti poskelle, poikainen tarttui nisään. ”Sieltä se vain tuli ja linnuksi muuttui. Olisinpa tiennyt.”

Miniä repii huivin päästään, työntää sen suuhunsa ja puree.

Haapa havisee, lehmuksen lehdillä lepää tuuli.

Ämpäri täytyy.

Seuraava poltto tulee heti, ja niin myös sitä seuraava. Yhtäkkiä ei olekaan elämää kouristusten välissä, on vain tuli, joka ei ota enää sammuaakseen. Keho alkaa täristä, hampaat hakkaavat toisiaan vasten, virtsa kastelee lattian.

Jo aamulla, kun Miniä kantoi vettä rannasta, oli lapsi levoton hänen sisällään. Sen luut työntyivät hänen luitaan vasten, pää painoi rakkoo. Hän horjahti, ja ämmänlänget putosivat hänen harteiltaan. Ämpärit kaatuivat, vesi kasteli maan. Hän seisoి keskellä lätäkköä ja katsoi järvelle. Lapsi potki häntä, sen pienet jalkapohjat kohoilivat hänen vatsalleen. Tänään se syntyy, Miniä ajatteli ja sulki silmänsä, toukokuun ensimmäinen päivä olkoon lapseni syntymänpäivä.

Mutta ei vielä.

”Odota siinä, lehmäzeni”, Miniä sanoo ja nousee, vie lypsyaaliin maitoaittaa ja rientää pirttiin.

Hän pesee ämpärit ja padan ja saavin ja lattiainkin. Hän harppaa miehensä yli, vaikka haluaisi astua tämän päälle. Hän tekee tulen, laittaa kahvipannun kiehumaan ja hakee kaivosta vettä ja liiteristä puita, nurmi tuntuu kylmältä ja kostealta jalkapohjia vasten. Hän lämmittää veden ja kantaa saavin saunalle, palaa pirttiin ja kaataa kahvia kuppiin.

Aina on aikaa juoda kouffit, hän ajattelee.

Mutta poltot alkavat taas, selässä kipinöi, savu tuoksuu.

Miniä nousee, juo kupin kerralla tyhjäksi ja sanoo, että olipa hyvää, mie se sitten rakastan kouffia.

Anoppi kiikkuu keinutuolissa. ”Mitä sie saunalla?”

”Lämmitän.”

”Jäikö lypsy kesken?”

”Mie saunon tässä välissä.”

”Älä jätä lypsyä kesken”, Anoppi sanoo ja vilkaisee Miniän vatsaa.

”Kyllä mie joudun nyt saunomaan tässä välissä.”

”Takaisin liävään siitä.”

Miniä hakee lisää vettä ja lisää puita, ja sitten hän lämmitteää saunan.

Pesässä kytee, ja Miniässäkin kytee, eikä ajatus enää kulje, mutta sen hän sentään saa vielä ajatelluksi, että jossain on kuulemma sellaisiakin isäntiä, jotka hetken koittaessa kantavat puut ja pesuvedet ja lämmittävät jopa löylyt. Hakevat kyliltä kunnankätilön tai naapurista lapsenpäästäjän tai jonkun kenet tahansa naisen, *ensimmäisiltä valkeiden ilmojen päälle säätelypaikoilta ylentelijän*. Miniän isäntä makaa lattialla, Relanderin suojelevan katseen alla, ja kuorsaa niin, että Laatokalla kaikuu.

Mikä onnenkantamoinen. Tuommoisen syliin mie heinä-hommissa horjahdin.

Miniä palaa pirttiin. Hän hakee piironginlaatikosta lakanoida, ompelukaapista sakset ja kuistilta lyhdyn ja pärekopan.

”No mie jatkan sitten lypsyä vielä”, hän huikkaa, rientää liävään ja sulkee oven.

Leinikki säpsähtää. On hiljaista, ja Miniä tietää, mitä on tapahtuva. Muamo huutaa ja itkee ja rukoilee, kaikki tuhoutuu, kaikki alkaa alusta, kaikki luodaan uudelleen. Vesi kohtaa ilman, Maria poimii marjan, Luonnotar laskeutuu aaltoihin ja ponnistaa.

Miniä muistaa, kuinka Muamo ryntäsi liävään kesken pyykinpesun ja sanoi, että Tyttöne, mene sie pois, nyt ei saa tulla. Ja Miniä, Tyttöne, silloin vasta viisivuotias, nyökkäsi äidilleen, mutta uteliaisuus voitti. Hän hiipi oven taa ja kurkisti sisään.

Verta oli kaikkialla. Muamo makasi maassa, hörppi viinaa pullonsuusta ja sylki ilmaan pahoja sanoja. Buabo pyöri Muamon ympärillä, lausui rukouksia ja komensi tätä kääntymään eri asentoihin, hieroi selkää ja juotti viinaa ja elohopeaa ja kävelytti ympäri rakennusta, yritti saada Muamon oksentamaan, huutamaan, vaikenemaan, surkutteli ettei lapsi tahdo syntyä ja kääntyi sitten Neitsyt Marian puoleen ja alkoi loituta: ”Sie kuun kehästä päästit, päivän pilvestä selitit, tule ja päästä tämäkin päästö, pyhä piigu pikkurainen, tiäl on piijat pinteissä, vaimot vatčoin viänteissä, honkasessa huonehessa, pertissä on petäjisessä, armas äiti emonen, ota kiiskiltä kinoa, matikalta nuljakkoa, purstosta lohen punasen.” Ja Muamo karjui, puuskutti, sammalsi ja murisi, ja lopulta pieni pää, musta tukka valkoisen liman peitossa, ilmestyi haarovaliin, joka oli tumma ja karvainen. Muamo tarttui päähän ja veti kovaa, ja vauva sujahti reiästä ulos.

Ja se reikä, Muamossa oleva reikä, pimeä, tuntematon. Se avautui ja sulkeutui taas, raotti verhoa salaisuuksiin, paljasti portin tuonilmaisiiin.

Tyttöne näki, kuinka vauvan navasta kasvoi köysi, joka ulottui syvälle Muamon sisuksiin, se oli silta kotimaahan, josta lapsi oli vedetty pois ja pakotettu tänne, muille maille vierahille. Buabo sahasi köyden katki kalastajanlangalla, teki solmun ja alkoi painella Muamon vatsaa. Verta pulppusi lattialle. Punainen lihankimpale luiskahti esiin.

Kuin pihvi, Tyttöne ajatteli katsoessaan Buabon kädessä heiluvaa ihmisenlihaa. Mikä ihme tuo voi olla?

Vauva parkaisi, ja sitten tuli hiljaista. Muamo piteli sylissä uutta perheenjäsentä. Hienkatku sekoittui pihayrttien tuoksuun.

Buabo alkoi itkeä.

Oi sie kullankukkainen, untuvainen uppunen, varsa valla-ton valkiainen, kevytsäärinen kultakuupikkainen. Kiitos kun tulit joukkoomme. Kasva tuatollesi avuksi, muamollesi iloksi, buabollesi mansikaksi.

Tyttöne katseli heitä ja tunsi kyynelten kihoavan silmiinsä. Kaikki oli kaunista ja käsittämätöntä. Hänkin olisi halunnut Muamon syliin, Muamon reikään, Muamon sisään. Siellä hänkin oli joskus kasvanut.

Tyttöne oppi tarkkailemaan Muamoa. Aina kun tämän vaatteet vaihtuivat väljempiin tai kun Buabo alkoi ommella salaa iltaisin, Tyttöne tiesi olla valppaana. Ja heti, kun Muamo ryntäsi liivään kesken ruuanlaiton tai peltotöiden tai kun sauna lämpeni epätavalliseen aikaan, Tyttöne hiipi ovenrakoon.

Kerran syntyi sininen lapsi. Muamo kaivoi taskustaan valkoisen liinan, painoi sen poskeaan vasten ja alkoi virsittää. *Oi sie kallis kannettuzeni...* Kerran syntyi lapsi, joka eli viikon. Andro eli puolivuotiaaksi. Anikin vei Vedehine kaivon-

pohjaan. Koskaan ei tiennyt kuka oli tullut jäädäkseen, ketä saisi silittää ja pitää sylissään, kenelle saisi luvata, että pidän sinusta huolen, tuli mitä tuli. Kenen näkisi kasvavan, kenen kanssa jakaisi elämän.

Kun sisaruksia syntyi, Tyttöselke kerrottiin, että vauva oli löytynyt saunan takaa. ”Tämmöinen siellä makasi odottamassa, että joku poimii sen syliinsä.”

Mutta Tyttöne tiesi.

Ja kolmetoistavuotiaana hän sai auttaa Muamoä synnytyksessä, käyttää saksat kynttilänliekissä ja leikata napanuoran, solmia solmun ja puhdistaa veret.

Muamo saattoi Natalja-siskon viimeisillä voimillaan maailmaan, jonka joutui itse jättämään.

Sekö on miunki kohtaloni, vai kuolenko ennen kuin lapseni syntyy?

Poltot pahenevat, ja Miniä hakeutuu kontilleen, menettää pidätyskykynsä ja ulostaa lattialle. Hän tarttuu pyyhkeeseen muttei kykene siivoamaan. Hän valuu hikeä ja sylkeä ja verta ja limaa.

Antaa roihuta, hän ajattelee, täällä saan olla rauhassa, liävään eivät ukot tule, ei tänne kukaan tule, mutta silloin ovi temmataan auki, ja Anopin hahmo piirtyy hämärään.

”Mie autan.”

”Mene pois.”

”Älä sitten huuda. Etteivät kuulisi.”

Anoppi poistuu, ja Miniä huutaa. Leinikki ammuu kuin peittääkseen ensisynnyttäjän vaikeroinnin, joka raikuu hurjana kevätyössä. Yhtäkkiä kipu lakkaa. Vedenpinta on tyyni, hiillos hiipuu. Miniä on myrskynsilmässä, ja hetken kaikki on hyvin. Hän koskettaa kylmää lattiaa, painaa otsansa kiveä vasten ja odottaa. Kuuluu naks, ja vettä alkaa valua hänestä,

se on lämmintä ja sotkee hameen. Lämmin vesi, lämmin järvi. Ei tuskaa, ei pelkoa. Vain laineet ja hän ja hiljaisuus.

Mie olen pieni ja istun äitini sylissä, Muamo vaivaa taikinaa ja mie heilun ja hytkyn siinä tahdissa, siellä mie olen, hänen kanssaan.

Mutta vesi valuu yhä, se on vaaleanpunaista ja sen seassa on verta, ja pian kaikki muuttuu vereksi, Miniäkin.

Mikä miusta tulee? Lehmä tai karhu tai hirvi tai susi. Eläin, joka syö toisen. Peto, joka tappaa. Murtuva kallio, rakoileva maa, multaan mätänevä ruumis.

Miniä sulkee silmänsä ja näkee tähtitaivaan ja pimeyden. Hän näkee auringon, palavaisen pallon, kuuman kultakehrän. Kaukana sammuu kipinä, jossain kytee uusi liekki.

Tuonne mie matkaan, mustaan tyhjyyteen. Haen lapseni kotiin, maankamaralle. Kurotan tähtiin ja nappaan sen varpaasta kiinni, tartun niin lujasti, ettei se pääse putoamaan, vedän sen tänne ja katson sen kasvoja ja sanon, että vihdoinkin saan tavata siun, on ollut ikävä. Niin mie teen, ja nyt mie lähden matkaan. Olen yksin, voi Muamo, kuinka yksin mie olenkaan.

Et sie ole yksin, joku kuiskaa, koskettaa olkapäätä, hengittää. Ja Muamo on siinä taas. Muamon tuoksu pistelee nenässä ja lävistää sydämen ja tunkeutuu kaikkialle, kaikki on pelkkää hikeä ja työtä ja Muamo, valtavaa syyliä ja pehmeitä rintoja.

Et sie ole yksin, Leinikkikin kuiskaa ja näyttää nauravan, Miniä näkee sen kaikki kahdeksan hammasta, jotka työntyvät alaleuasta esiin, ja kielen, joka on paksu ja karhea ja kuolainen, johan tässä on lypsetty, nouse kontillesi ja työnnä ja synnytä, niin on aina tehty ja niin tullaan aina tekemään, mieki olen poikunut, puskenut valoon pienokaiseni, ja Miniä muistaa sonnin, joka syntyi jouluaattona ja myytiin naapuriin.

Hän näkee ezimuamot, punaposkiset ja ryppyotsaiset, hampaattomat, kauniit. He ovat maata ja multaa, taivaan pilvet ja myrskyisä tuuli. He katsovat Miniää ja osaavat synnyttää, mutta Miniä ei osaa, hän pistää vastaan kaikilla voimillaan ja puristaa pakaroitaan yhteen ja toivoo, että voisi perua vielä kaiken, ja silloin vauva muljahtaa kohdunsuulle.

Avain on lukossa ja portit auki, nyt on aika.

Miniä työntää sormen emättimeensä ja tuntee pehmeän kallon sormenpäästä vasten. Hän tuntee hiuksetkin, niitä on paljon. Paksua mustaa tukkaa, vai sittenkin vaaleaa, enhän mie vielä tiedä, pian mie saan tietää, Miniä ajattelee ja tuntee painetta jalkojensa välissä, kuin suurta pataa survottaisiin voimalla ulos hänen peräaukostaan, ja sitten hän työntää. Hän työntää koko voimallaan, työntää silloinkin, kun aallot eivät lyö kohti rantaa. Hän tuntee, kuinka iho venyy ja liha repeää, ja hän muuttuu pieneksi ja lapsi hänen sisällään niin kovin suureksi, mie olen itsekin vielä vauva, mitä miula tapahtuu. Lapsi sahaa edestakaisin Miniän ja maailman välillä, sisään ja ulos, sisään, ulos. Otsa jää jumiin, se polttaa nahkaa ja repii luita eikä koskaan mahdu reiästä, myö kuolemme molemmat, Miniä ajattelee ja tuntee, kuinka jotain karvaista liikkuu hänen limakalvoillaan, kulmakarvatko?

Sitten otsa läpäisee lihan, ja pää työntyy kokonaan ulos.

Loput kehosta syntyy seuraavalla työnnöllä.

Miniä ottaa lapsen vastaan. Se parkaisee ja alkaa itkeä niin, että sääliksi käy.

Tähdet syttyvät taivaalle.

Miniä on elänyt ezimuamojensa sisällä, kasvanut muamonsa kohdussa, ja siellä hänen lapsensakin on kulkenut, heidän kanssaan, pisarana tyttösten meressä, ja nyt se on tässä, räpiköinyt pintaan ja löytänyt kuivalle maalle. Se haukkoo happea ja valo lävistää sen ihon. Se itkee ja tärisee ja

venyttää jäseniään, ja sitten se katsoo häntä. Silmät ovat suuret ja syvänsiniset. Poskilla on kinaa, selkä on liukas ja verinen.

”Synnyit lehmien keskelle, kaskenpolton katkuun.”

Lapsi katsoo häntä yhä. Ihmettelee. Näkee hänet.

Silloin Miniästä tulee Äiti.

Äidit elävät aina

Miniä ahkeroi karjalaisen maatilän askareissa ja tuntee kehossaan synnytyspoltot, mutta Anoppi patistaa jatkamaan töitä. Lypsyä ei jätetä kesken. Miniä synnyttää yksin navetassa ja leikkaa itse napanuoran niin kuin hänen Muamonsa ja Buabonsakin ovat tehneet. Ja niin Miniästä tulee Äiti.

Anna tuijottaa homepilkkuja katossa ja miettii, miten hän joutuikaan tähän suomalaiseen taloon Pohjanmaalle. Huora, äiti oli sanonut. Min mamma. Ei olisi pitänyt suostua tanssiin, ei katsoa silmiin, tarttua käteen. Anoppi keskeyttää Annan ajatukset houkuttelemalla syömään ja katsomaan vauvaa, mutta Anna ei halua. Pitäköön anoppi lapsen.

Karoliina Niskasen romaanissa kahden naisen ja äidin tarinat punoutuvat yhteen, kun sota syttyy ja he joutuvat luopumaan siitä, mikä on heille kalleinta. *Muamossa* naiset eivät ole vahvoja eivätkä heikkoja, naiset vain ovat.

